

**Обяснителна бележка, придружаваща предложението за преразглеждане на
насоките за държавната помощ в секторите на селското и горското стопанство и в
селските райони, и за регламента за групово освобождаване в областта на
селското стопанство**

Предназначението на настоящата обяснителна бележка е да се изяснят целта и обхватът на предложенията за преразглеждани насоки за държавната помощ в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони („насоките“) и за регламента за групово освобождаване в областта на селското стопанство („ABER“). Тя придружава консултацията относно двете предложения, която ще бъде отворена до 13 март 2022 г.

Граждани, организации и публични органи са приканени да предоставят своите виждания относно настоящия проект на правила за държавна помощ в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони. В допълнение към консултацията също така ще се проведат две срещи с държави членки, за да се съберат от тях мнения относно ABER.

Консултацията относно насоките започва въз основа на английската езикова версия на проекта. Преводите на всички езици в ЕС¹ ще бъдат добавяни постепенно към уебсайта, след като бъдат завършени. Консултацията относно ABER е започнала на всички езици в ЕС.

Заинтересованите страни се приканват да посочат за кой от двата инструмента се отнасят техните коментари.

Заинтересованите страни се приканват да предоставят коментарите си в електронен формат и следва ясно да посочат дали отговорите им са поверителни. Ако случаят е такъв, следва да бъде предоставен и неповерителен вариант на отговора, който може да бъде публикуван на уебсайта на ГД „Конкуренция“.

1. Контекст

Срокът на действие на настоящите правила, чието прилагане започна на 1 юли 2014 г., ще изтече на 31 декември 2022 г. Тяхната ефективност беше оценена и резултатите бяха представени в работен документ на службите на Комисията, публикуван на 19 май 2021 г.² Въз основа на оценката бе направено заключение, че като цяло съществуващите правила функционират добре, но са необходими някои целенасочени корекции за привеждането им в съответствие с настоящите приоритети на ЕС, по-специално с бъдещата обща селскостопанска политика („ОСП“) и Европейския зелен пакт. Извършва се оценка на въздействието, ориентирана към бъдещето. Резултатите от настоящата обществена консултация ще бъдат използвани в този процес.

Публичната подкрепа за секторите на селското и горското стопанство и за селските райони е заложена в по-широкия контекст на ОСП. Публичната подкрепа, предоставяна в

¹ С изключение на ирландски език за настоящата обществена консултация. Предстоящите инструменти за държавна помощ обаче ще бъдат на разположение и на ирландски език.

² [Преразглеждане на правилата за държавна помощ в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони — Конкуренция — Европейска комисия \(europa.eu\).](#)

рамките на ОСП, е жизненоважна за осигуряване на приемлив жизнен стандарт за хората, занимаващи се със селско стопанство, за стабилизиране на пазарите и гарантиране на снабдяването, като доставяните продукти достигат до потребителите на разумни цени. Настоящата рамка за държавна помощ е в съответствие с правилата на ОСП, а стремежът е с новите правила този подход да се запази, доколкото е възможно.

Двата инструмента за държавна помощ определят специфична и специално изготвена рамка за разпределяне на публични средства за секторите на селското и горското стопанство и за селските райони. Целта на преразглеждането е да се гарантира, че публичната подкрепа е добре насочена и води до селскостопанско производство и гори, които са модерни, икономически жизнеспособни и екологично устойчиви. В това отношение важна цел на политиката е да допринесе за постигането на целите в Зеления пакт, по-специално на стратегията „От фермата до трапезата“ и стратегията за биологичното разнообразие. Настоящата рамка за държавна помощ вече има потенциала да допринесе за прехода към устойчиво земеделие, щадящо биологичното разнообразие. Амбицията е новите правила да създадат допълнителни възможности за постигане на целите на Зеления пакт.

2. Предложени изменения в проектите на двата преработени инструмента

Въз основа на оценката на настоящите инструменти за държавна помощ бе направено заключение, че и двата като цяло изпълняват своите функции и са постигнали целите си. В оценката обаче бяха установени и някои проблеми, които трябва да бъдат решени при разработването на бъдещите правила за държавната помощ.

В този контекст с преразглеждането се преследва постигане на следните основни цели:

- Предвидимост, правна сигурност и съгласуваност в контрола на държавните помощи;
- съответствие с целите на Зеления пакт и ОСП и
- опростяване, по-ефективни процедури за държавна помощ и намаляване на административните разходи.

Преразглеждането на правилата за държавна помощ в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони следва оценката за действието на правилата от 2014 г. от гледна точка на тяхната уместност, ефективност, ефикасност, съгласуваност и добавена стойност от ЕС. Анализът се основава главно на опит при решаването на отделни случаи и на вътрешни данни, но включва и резултатите от външно спомагателно проучване за оценка и открита обществена консултация.

В настоящата обяснителна бележка са обобщени предложените изменения в сравнение с настоящите правила. За всяко предложение в настоящата обяснителна бележка е посочено дали то засяга и двата инструмента, или само един от инструментите за държавна помощ. Когато се предлагат значителни промени в политиката, те ще бъдат оценени в отделна оценка на въздействието.

Следните аспекти на правилата са предмет на преразглеждане:

- (i) общи принципи на оценяване;

- (ii) съответствие с бъдещата ОСП/бъдещия Регламент за стратегическите планове (РСП);
- (iii) отстраняване на излишни или отчасти остарели правила;
- (iv) промени, предназначени да допринесат за целите на Зеления пакт;
- (v) разширяване на обхвата на ABER;
- (vi) отстраняване от обхвата на насоките на някои мерки за помощ, които вече са обхванати от други правила за държавна помощ, като Насоките за регионална помощ („RAG“) и Общия регламент за групово освобождаване (ЕС) № 651/2014 („GBER“);
- (vii) изменение на някои общи условия, които се прилагат в правилата за държавна помощ и за други сектори на икономиката;
- (viii) изменения, свързани с конкретни мерки за помощ в селското и горското стопанство.

I. Общи принципи на оценяване

Настоящото изменение засяга и двата инструмента.

Общите принципи на оценяване, въведени през 2014 г. като част от инициативата за модернизиране на държавната помощ („МДП“), трябва да бъдат преразгледани с оглед на решението по дело T-356/15 Австрия/Комисия (решението относно „Hinkley Point C“). В това решение Общият съд на ЕС даде важно тълкуване на член 107, параграф 3, буква в) от ДФЕС. Предложената структурна промяна отразява това тълкуване.

Към преразглеждането на общите принципи на оценяване е приложен всеобхватен подход, общ за всички наскоро преразгледани инструменти за държавна помощ. Предложените промени са в съответствие с тези други инструменти за държавна помощ, макар да се запазват определени различия, които отговарят на спецификите на секторите на селското и горското стопанство.

II. Съответствие с бъдещите правила на ОСП и РСП

Настоящото изменение засяга и двата инструмента.

Макар че в сектора на селското стопанство подкрепата за развитие на селските райони, съфинансирана от ЕЗФРСР, е освободена от прилагането на правилата за държавна помощ (вж. член 145, параграф 2 от [Регламент \(ЕС\) 2021/2115](#) („РСП по ОСП“), съфинансираната от ЕЗФРСР подкрепа за сектора на горското стопанство и за неселскостопански дейности в селските райони подлежи на контрол върху държавната помощ. Ето защо, за да се улеснят процедурите за държавна помощ за подкрепа на развитието на селските райони, в насоките за държавна помощ от 2014 г. и ABER са отразени правилата за развитие на селските райони.

Подходът, основаващ се на субсидиарността, който е предвиден за бъдещата политика за развитие на селските райони в рамките на ОСП, представлява техническо предизвикателство за изготвянето на проекта на новите правила за държавна помощ. Съгласно току-що посочения РСП по ОСП ЕС ще установи основните параметри на политиката, но от държавите членки ще зависи да приспособят своите интервенции в областта на развитието на селските райони според специфичните си потребности, като същевременно ги запазват в съответствие с целите, заложи в Зеления пакт и в правната рамка за новата ОСП. Липсата на точни критерии за допустимост за подпомагане на развитието на селските райони на равнището на ЕС означава, че трябва да се промени също и структурата на правилата за държавна помощ в селското стопанство.

Подходът на субсидиарност не позволява в правилата за държавна помощ да се предостави цялата гама от възможности и условия, които държавите членки може да преценят, че е необходимо да включат в своите стратегически планове. Затова в преработените правила за държавна помощ е предложена обща клауза за презумпция за съвместимост на интервенциите в областта на развитието на селските райони, включени в стратегическите планове, за които се изисква да са обхванати от държавна помощ. Тази презумпция за съвместимост се прилага, при условие че са спазени някои общи принципи на държавната помощ: не може да се предоставя финансиране за оборотен капитал, освен когато помощта се предоставя под формата на финансови инструменти, публичната подкрепа не може да представлява оперативна помощ и не може да се предоставя на предприятия в затруднено положение.

Тази клауза за съвместимост ще гарантира, че се следват необходимите процедури за контрол на държавните помощи, като същевременно държавите членки ще могат да разработят своите стратегически планове в съответствие с потребностите си.

III. Отстраняване на излишни или отчасти остарели правила

Настоящото изменение засяга и двата инструмента.

Настоящото изменение е свързано до голяма степен с предходната точка: настоящите специфични условия за съвместимост са до голяма степен копие на законодателството за развитие на селските райони, прието в рамките на ОСП през 2013 г. Предвид факта, че ОСП се промени, правилата за държавна помощ трябва да бъдат съответно адаптирани. Освен това с течение на времето някои условия станаха излишни или отчасти остарели. В преработените текстове са включени актуализации, където е целесъобразно.

IV. Промени, предназначени да допринесат за целите на Зеления пакт

Настоящите изменения засягат и двата инструмента.

Настоящата рамка за държавна помощ вече има потенциала да допринесе за прехода към устойчиво земеделие, щадящо биологичното разнообразие. Затова няма нужда от основно преработване на съществуващите правила.

Стремежът е с преразглеждането да се установят още по-амбициозни правила, способни да създадат рамка за държавната помощ, с която ще се допринесе в достатъчна степен за постигане на целите на Европейския зелен пакт, изразени в стратегията „От фермата до трапезата“, стратегията за биологичното разнообразие за 2030 г. и в стратегията за горите за 2030 г., както и целите, определени в Европейския закон за климата.

Освен това оценката показва, че степента на въвеждане на някои мерки, които биха имали потенциала да допринесат за целите на Зеления пакт, е твърде малка, за да окаже влияние.

Затова се предлага адаптиране на някои от съществуващите мерки, за да се подобрят стимулите за земеделските и горските стопани да се ангажират с дейности, допринасящи за целите на Зеления пакт. Особено внимание е отделено на въпроси, свързани с изменението на климата.

V. Разширяване на обхвата на ABER

Включването на някои мерки за помощ в обхвата на настоящия ABER не беше възможно при приемането му през 2014 г., защото по това време Комисията не разполагаше с достатъчно опит при решаването на такива случаи. Понастоящем за тях са изпълнени изискванията съгласно Регламента за оправомощаване (ЕС) 2015/1588 за включването им в ABER. Мерките са изброени по-долу.

По отношение на сектора на селското стопанство се предлага включване на

- помощ за компенсиране на земеделските стопани за вреди, причинени от защитени животни, и
- помощ за компенсиране на земеделските стопани за неблагоприятни условия, свързани със защитените зони по „Натура 2000“.

По отношение на сектора на горското стопанство ABER понастоящем вече съдържа съфинансирани мерки за помощ. Предлага се да бъдат добавени някои мерки за помощ, финансирани единствено с национални средства:

- залесяване и създаване на горски масиви;
- агро-лесовъдни системи;
- предотвратяване и възстановяване на вреди по горите;
- инвестиции, подобряващи устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми;
- специфични за района неблагоприятни аспекти, произтичащи от някои задължителни изисквания;
- инвестиции в инфраструктура, свързана с развитието, модернизирането или адаптирането на сектора на горското стопанство;
- инвестиции в лесовъдни технологии и в преработката, мобилизирането и търговията с горски продукти;
- съхранение на генетични ресурси в горското стопанство; и
- новосъздадени предприятия на организации на производителите в сектора на горското стопанство.

Накрая, по отношение на селските райони се предлага включване на:

- помощ за основни услуги и обновяване на селата в селските райони, съфинансирана от ЕЗФРСР;
- помощ за разходи, направени от МСП, участващи в проекти за BOMP и дейности на оперативните групи в рамките на ЕПИ; и
- помощ в ограничен размер за МСП, ползващи се от проекти за BOMP или проекти на оперативните групи в рамките на ЕПИ.

VI. Отстраняване от обхвата на някои мерки за помощ, които вече са обхванати от други правила за държавна помощ

Настоящото изменение засяга и двата инструмента.

Предлага се от обхвата на насоките да бъдат отстранени някои мерки за помощ, които вече са обхванати от други инструменти за държавна помощ, по-специално от приложното поле на Регламент 651/2014 (Общия регламент за групово освобождаване) и от насоките за регионална помощ.

Настоящата промяна засяга мерките за помощ в полза на селските райони. С нея се цели премахването на две едновременно съществуващи потенциално различни условия за едни и същи мерки за помощ. В предложението са установени мерки, за които не са необходими специфични секторни правила, защото други инструменти за държавна помощ изцяло служат за тази цел: помощ за инвестиции, свързани с преработка на селскостопански продукти в неселскостопански продукти, производство на памук, инвестиции в създаването и развитието на неселскостопански дейности, помощ за дейности по трансфер на знания и информация и помощ за консултантски услуги.

VII. Изменение на някои общи условия, които се прилагат в правилата за държавните помощи

Предлагат се следните промени, които са общоприложими за всички мерки за държавна помощ, освен ако не е посочено друго в специфичен набор от правила:

Опростени варианти на разходите:

Настоящото изменение засяга насоките.

Понастоящем в ABER е предвидена възможността да се използват опростени варианти на разходите за съфинансирана помощ. Предлага се подобни разпоредби да се включат в насоките и обхватът на тази възможност да се разшири по отношение на определени мерки за помощ, които не са съфинансирани от ЕЗФРСР.

Чрез тълкуване по аналогия с ABER опростени варианти на разходите вече са приети съгласно насоките (за съфинансирани мерки). Освен това в настоящите насоки вече е включена възможността да се използват „стандартни предположения“ за разходи при определени видове помощ. Следователно опростените разходи може да се прилагат при няколко вида помощ, включително мерки за помощ, финансирани изключително с национални средства. Предвид естеството на помощта, рискът от свръхкомпенсация е ограничен: в секторите на селското и горското стопанство помощта се предоставя предимно в рамките на големи схеми, бенефициерите са почти единствено МСП и размерът на предоставените помощи е малък.

Дерогация от изискването за съпоставителен сценарий в случая на помощ в полза на малки общини:

Настоящото изменение засяга насоките.

Съгласно определението за МСП³ общините се смятат за големи предприятия, независимо от действителния им размер. Затова при кандидатстване за помощ от тях се изисква да представят съпоставителен сценарий.

Това създава проблеми за малките общини, по-конкретно (но не единствено) за помощ за местна инфраструктура в горските стопанства. Затова се предлага малки общини с годишен бюджет под 10 млн. евро и население под 5000 жители да бъдат освободени от изискването за представяне на съпоставителен сценарий. Предвид въпросните видове помощ (помощ за местна инфраструктура и инфраструктура в горски стопанства), се смята, че такова изменение няма да доведе до риск от нарушаване на конкуренцията.

Дерогацията ще бъде специално за насоките. Няма такива подобни дерогации съгласно другите инструменти за държавна помощ. Смята се обаче, че тази дерогация е оправдана в настоящия контекст, като се има предвид изключително големият брой малки общини, за които помощта за местна инфраструктура и инфраструктура в горските стопанства е от решаващо значение за запазване на жизнеспособността на селските райони.

VIII. Изменения, свързани с конкретни мерки за помощ в селското и горското стопанство.

Инвестиционна помощ в селското стопанство

Настоящите изменения засягат и двата инструмента.

- В настоящите правила се предвижда диференциран интензитет на помощта в диапазона от 30 % до 75 %. С цел да се приведат правилата за държавна помощ в съответствие със законодателството за развитието на селските райони, се предлага да се въведе общо ниво от 65 % интензитет на помощта в полза както на първичното селскостопанско производство, така и на преработката и търговията със селскостопански продукти. За най-отдалечените региони се запазва по-голям интензитет на помощта — до 85 %, предвид структурните недостатъци и ограниченията, пред които са изправени.
- Настоящите правила за държавна помощ позволяват инвестиционната помощ да отговаря на новите изисквания, наложени на земеделските стопани от правото на Съюза за максимален период от 12 месеца от датата, на която те са станали задължителни. Изглежда, че такава помощ не е в съответствие с общите принципи на държавната помощ, защото може да няма стимулиращ ефект.

³ Приложение I към Регламент (ЕС) № 702/2014 на Комисията от 25 юни 2014 г. относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ОВ L 193, 1.7.2014 г., стр. 1)
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0702-20201210>.

Освен това тя може непряко да стимулира закъснение в прилагането на новите стандарти. Това би нарушило правото на Съюза и би било в противоречие с постигането на целите на Зеления пакт. Затова се предлага тази помощ да бъде отстранена от обхвата на бъдещите правила.

- По отношение на инвестициите в селското и горското стопанство, съгласно настоящите правила помощта за закупуване на земя е ограничена до 10 % от общите допустими разходи за съответната операция, с изключение на закупуването на земя за операции, свързани с опазване на околната среда, когато процентът може да е по-голям. В новите правила се предлага тази възможност да се разшири по отношение на операции, свързани с опазването на богати на въглерод почви. Такава дерогация е в съответствие с целите на Зеления пакт.
- По отношение на помощта в полза на възстановяването на вреда от неблагоприятни климатични събития и вредители по растенията, ако тези събития може да бъдат свързани с изменението на климата, в новите правила се предлага да се въведе условие за бенефициерите, когато е възможно, да включат във възстановяването мерки за адаптация към изменението на климата, с цел да сведат до минимум вредите и загубите, причинявани от подобни събития в бъдеще. С това условие се цели отразяване на връзката между повтарящата се поява на такива събития и изменението на климата и стимулиране на секторите на селското и горското стопанство да прилагат селскостопански практики, които са адаптирани към изменението на климата.

Помощ за предотвратяване, контрол и ликвидиране на болести по животните и помощ за компенсиране на вреди, причинени от болести по животните

Настоящото изменение засяга насоките.

Настоящите правила за държавна помощ позволяват компенсиране на разходите по предотвратяване, контрол и ликвидиране на болести по животните и за компенсиране на причинените вреди. За да бъдат те допустими, болестта по животните трябва да е включена в списъка, изготвен от Световната организация по здравеопазване на животните, или в списъка, посочен в приложение II към Регламент (ЕС) 2016/429. Ето защо съгласно настоящите правила не може да бъде предоставяна помощ във връзка с нововъзникващи болести по животните. Законодателството на Съюза в областта на здравеопазването и безопасността на храните обаче предвижда също така мерки по отношение на нововъзникващи болести по животните при същите условия като тези, приложими за изброените в списъците болести. Предлага се правилата за държавна помощ да бъдат съответно адаптирани и обхватът им да бъде разширен по отношение на нововъзникващи болести.

Помощ за компенсиране на вреди, причинени от чужд инвазивен вид, и за предотвратяване, контрол и ликвидиране на чужди инвазивни видове

Настоящото изменение засяга насоките.

С настоящите правила за държавна помощ не се решават проблемите с разпространението на чужди инвазивни видове на територията на ЕС. Внесени

случайно, тези чужди инвазивни видове често причиняват сериозни нарушения на равновесието и вреди на биологичното разнообразие в ЕС и могат да застрашат местните и регионалните видове, използвани за селскостопански дейности.

Ако чуждите инвазивни видове са включени в списъка, приет от Комисията в съответствие с член 4 от Регламент (ЕС) № 1143/2014, помощта във връзка с тях може да е допустима. Предлага се разширяване на обхвата на насоките по отношение на вреди, причинени от чужди инвазивни видове, включени в посочения списък, за да се разреши помощ в полза на тяхното предотвратяване и ликвидиране и за компенсиране на вреди, причинени от чужди инвазивни видове.

Улавяне на въглероден диоксид чрез земеделски методи

Настоящото изменение засяга насоките.

Съгласно настоящите правила вече могат да бъдат подпомагани различни мерки за улавяне на въглероден диоксид чрез земеделски методи. Тези мерки ще бъдат запазени: напр. инвестиционна помощ, помощ за ангажменти за агроекология и климат и за ангажменти за хуманно отношение към животните, помощ за неблагоприятни условия, свързани с мрежата „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите, помощ за органично земеделие и т.н.

В предложените нови правила се предвижда да се направи възможна подкрепата (в съответствие с РСП) за „колективни схеми и ориентирани към резултати схеми за плащания“. Когато в новите насоки се споменават такива схеми (напр. помощ за ангажменти за агроекология и климат, помощ за горскоекологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите), е уточнено, че те включват също и схеми за улавяне на въглероден диоксид чрез земеделски методи. Такова конкретно позоваване на улавянето на въглероден диоксид чрез земеделски методи е в съответствие със стратегията за адаптация към изменението на климата и с Европейския закон за климата. Освен това, с цел повишаване на настоящата ниска степен на въвеждане на горскоекологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство, се предлага да се въведе възможността за плащане за поощрение в размер до 120 % от допустимите разходи за услуги, свързани с биологичното разнообразие, климата, водите или почвите, и за колективни схеми и ориентирани към резултати схеми, като схеми за улавяне на въглероден диоксид чрез горскостопански методи.